

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér kresby / škola Jiřího Petrboka

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jak děti přicházejí na svět?

How babies are made?

Vypracoval: Filip Kůrka
Vedoucí diplomové práce: akad. malíř Jiří Petrbok
Oponent diplomové práce: doc. MgA. Milan Salák

Akademický rok 2018/2019

Úvodem je třeba zmínit, že studium na akademii bylo pro mne velkým přínosem, a to díky pestrému programu, který jsem absolvoval. Mluvím zde o tom, že jsem sice nastoupil k profesorovi Martinu Mainerovi, ale poté jsem byl na roční stáži na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u profesora Jiřího Davida a Milana Saláka. Pak následovala další stáž, tentokrát zahraniční, a to v Londýně. Po této zkušenosti jsem se vrátil zpět na AVU, ale situace mi nedovolila se vrátit do totožného ateliéru, proto jsem se rozhodl svoje studium dokončit v ateliéru profesora Jiřího Petrboka. Za možnost studia v různých ateliérech jsem velmi vděčný, protože se mi tímto otevřely širší možnosti studia.

Malířský cyklus, jež prezentuji v rámci své diplomové práce, je průřez pohledů malého dítěte na pornografii a jeho vztah k sexualitě. Nebál bych se říct, že se jedná o momenty zasvěcení do sexuálního života. Cyklus se skládá ze čtyř různých příběhů chronologicky jdoucích po sobě, založených na skutečných událostech nechtěného i chtěného střetu nezasvěceného dítěte s pornografií/sexualitou. S cílem dosáhnout autentičnosti zmíněných příběhů upřednostňuji pohled samotného dítěte – „nemaluji vlka, maluji vzpomínku na vlka z dětských let“. Divák si sice může některý výjev spojit s určitou subkulturou či satanistickou tematikou, ale jak říkám, jedná se o dětský pohled na svět, ve kterém tyto pojmy nefigurují, protože je mnohem přímočařejší a nehledá takové spojitosti.

I když je dnes pornografie každodenní součástí našich životů a společnost je jí zahlcena, nechci jí kritizovat, nýbrž chci poukázat na to, že je třeba ji přijmout, správně uchopit, a tak si z ní vzít jen to, co je pro nás prospěšné. Z tohoto důvodu poukazuji spíše na cenzuru a strach společnosti o těchto tématech hovořit. Zejména západní společnost se mentálně oddaluje přírodě a navzdory nadbytku pornografického materiálu není schopná, i když se tváří že je, téma sexuality otevřít. V následku toho jsou rodiče neschopni poučit své děti o těchto tématech a tato nepoučenost může při nechtěném styku s pornografií vést k mnohem většímu defektu než pornografie sama.

Ve svém cyklu tento fenomén zkoumám ze své osobní zkušenosti, poněvadž se mě jako dítěte výše popsané také týkalo. Snažím se podrobně rozpomenout a mapovat zážitky, které pramení ze sexuální nepoučenosti.

Jako všechny děti jsem byl velmi zvědavý a neustále jsem se sám sebe tázal „Jak děti přicházejí na svět?“. Jednoho dne jsem se konečně odhodlal na toto zeptat rodičů. Ti bez jakéhokoliv uvažení otevřeli moji dětskou encyklopedii na stranách věnujících

se pohlavnímu životu, ukázali na ilustraci páru sedícího a objímajícího se na lavičce v parku se slovy: “Děti přicházejí na svět, když se dva lidé mají rádi.”. Samozřejmě tato idealistická představa byla mým následným nálezem porno časopisu velmi narušena a měla pak velký vliv na mé vnímání v dospívání. V souvislosti s touto dětskou zvědavostí se chci opřít o Freuda, který se výše uvedenou otázkou položenou dítětem zabývá ve svých spisech o sexualitě dítěte. Zvědavé dítě Freud definuje jako “sexuálního badatele”, jehož životní podmínky jsou v ohrožení, a to buď již narozeným, nebo teprve očekávaným sourozencem. Tvrdí, že dítě v tomto věku je schopno si představit různé anatomické scénáře, jako například, že děti přicházejí z hrudi, nebo po sněžení vyjdou ven z těla jako v nějaké pohádce (Freud - Vybrané spisy I. 1991 : 228). Tato Freudova teorie mi potvrdila, že se nejedná pouze o nějaký můj výplod fantazie, ale že pohled, který jsem měl jako dítě, není ničím výjimečným a ojedinělým.

V kontextu s touto zkušeností se nabízí odkázat na knihu, která je mým průvodcem v současné době, jako dospělého muže, a to je kniha *Železný Jan* (1999) od amerického spisovatele a básníka Roberta Bly. Autor zde v druhé kapitole rozebírá, jaký dopad na mentalitu muže má zranění či psychická nebo fyzická rána. Na stránce 53 říká: „[...] Mužův génus se nachází tam, kde utrpěl svoje zranění. [...]“ (*Železný Jan* 1999:53). To považuji za klíčové. Hodnota výpovědi umělců, kteří byli v minulosti zraněni, byla nevšedně silná a přínosná. To můžeme říci například o tvorbě Vincenta van Gogha, Eduarda Muncha, Franze Kafky, Charlese Dikense, a mnohých dalších. Tento fakt mě utvrdil si za svým konceptem jít a svou citlivou a osobní zkušenost neskryvat, naopak ji reflektovat ve svých obrazech.

Divákovi tak nabízím vstup do světa sexuality malého dítěte, kterému se při střetu s pornografií rozehrávají různé představy založené na nevědomosti a nepoučenosti, tím pádem jsou tyto představy silně individuální a ve své podstatě velice kreativní, tak jak tvrdí Freud ve svých spisech. Obrazy jdou v cyklu za sebou takto: První obraz symbolizuje nepochopení, nechuť a strach doprovázené hororovou/dětskou atmosférou. Druhý obraz představuje zasvěcení v pohádkové stylizaci. Ve třetím obraze dochází k uvědomění si mé vlastní transformace do onoho čerta, který byl na počátku považován za symbol zla. Zcela pochopitelně cyklus směřuje k dospělosti, což je důvod pro postupné oproštění se od zmíněných tendencí pohádkovosti ke spíše reálně viděnému světu.

V dospělém světě už nefiguruje zlo a dobro, dospívající člověk jedná pudově a má své potřeby. Konec tohoto bádání je uvědomění si své biologické úlohy. Sexuálně aktivní

život, který od tohoto bodu začíná, je už další samostatná rozsáhlá kapitola, kterou je třeba zabývat se stejně intenzivně, proto jí ponechávám čas a prostor v příštích cyklech.

Mimo literární inspirační zdroje, bych rád zmínil i pár výtvarných umělců. Jsem zastáncem názoru, že malba není mrtvá, proto dosti nahlížím do minulosti a velmi aktivně se zde inspiroji a poučuji. Mezi takové vlivy patří například vlámský mistr olejomalby z první poloviny 15. století Jan van Eyck. Tohoto malíře dlouhá léta obdivuji, zejména jeho smysl pro detail a vyprávění příběhů. Vždy jsem z jeho obrazů cítil velký strach z plochy, který způsobuje nadbytek detailů v obraze a dělá jej nekompaktním, jako kdyby přistupoval ke každému předmětu individuálně. Tento přístup je mi blízký a aplikuji jej do svých obrazů také. Jako další silný inspirační zdroj nemohu opomenout francouzského malíře a tvůrce manifestu realismu Gustav Courbeta, jenž mi je blízký nejen manifestem, ale i jeho efektivním malířským gestem, který dodává obrazu šťávu. Všimám si, že toto gesto mám tendenci také napodobit, i když se to zdá nepravděpodobné slučovat drobnopis Jan van Eycka s Courbetovou efektivní malbou. Ze současných tvůrců je mi blízký americký klasický malíř John Curin, kterému se podle mého názoru velmi dobře daří spojit současno s historickým, a to způsobem klasické malby v současném kontextu. Krom toho se malíř v jistých cyklech, taktéž jako já, zabýval pornografií. Jako poslední zdroj inspirace či ovlivnění, i když by se jich našlo i více, uvádím amerického umělce Jeff Koonse, který je mi blízký jeho pohledem na svět. Když zveřejnil svůj cyklus fotografií “Made in Heaven”, mnoho kritiků reagovalo negativně a cyklus zaškatulkovali do pornografie, nikoliv do umění. Na to Koons reagoval: “I’m not interested in pornography, I’m interested in the spiritual, to be able to show people that they can have impact, to achieve their desires.” Toto Koonsovo souvětí ve mě zanechalo stopu a podpořilo mé přesvědčení zabývat se žánrem pornografie. Je nicméně třeba zdůraznit, že i přes různé druhy inspirace a ovlivnění, jsem nekompromisní a nechávám se vést svou individualitou.

Po šesti letech studia na Akademii si uvědomuji, že jsem sice prošel mnohým, ale nejvýraznější pojídlo těchto studijních let je fascinace pornografií, ke které jsem se neustále vracel a pokaždé ji zkoumal z jiného úhlu. Nyní mi dochází, že tato fascinace měla svůj základ hluboko v mé minulosti a časem byla ovlivněna faktory dospívání.